

รายงานผลงานเรื่องเต็มการทดลองที่สิ้นสุด

- 1. ชุดโครงการวิจัย** วิจัยบริหารการแข่งขันเพื่อเข้าสู่ประชาอาเซียนของพืชผักเศรษฐกิจในภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
- 2. โครงการวิจัย** วิจัยบริหารการแข่งขันเพื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียนของพืชผักเศรษฐกิจในภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
กิจกรรม วิเคราะห์ศักยภาพการแข่งขันของผักเศรษฐกิจภาคเหนือรองรับการเปิดตลาดอาเซียน
- 3. ชื่อการทดลอง** การวิเคราะห์ศักยภาพการแข่งขันของข้าวโพดฝักอ่อน
ชื่อการทดลอง Analysis of the competitiveness of Baby corn
- 4. คณะผู้ดำเนินงาน**
หัวหน้าการทดลอง นางกัลยา เกษากกลาง ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรลำปาง
ผู้ร่วมงาน นางจิตาภา สุภาพล สังกัด สถาบันวิจัยพืชสวน^{1/}
นางวิสุทธิดา ศรีดวงโชติ สังกัด กองแผนงานและวิชาการ^{2/}
- 5. บทคัดย่อ**

การวิเคราะห์ศักยภาพการแข่งขันของข้าวโพดฝักอ่อนโดยการสัมภาษณ์เกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดฝักอ่อนในจังหวัดลำปาง พื้นที่ตำบลบ้านขอ อำเภอเมืองปาน จังหวัดลำปาง จำนวน 53 ครัวเรือน เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเพศชายอยู่ในช่วงอายุ ช่วงอายุ 48-58 ปี การศึกษาอยู่ในระดับชั้นประถมศึกษา มีทั้งการผลิตพื้นที่นา และพื้นที่ไร่ ลักษณะดินที่ปลูกเป็นดินร่วนปนทราย ลักษณะพื้นที่เพาะปลูกเกษตรกรจะปลูกข้าวโพดฝักอ่อนบนที่ราบมากกว่าที่ราบเชิงเขา แหล่งน้ำที่ใช้จะเป็นน้ำตามธรรมชาติ (คลอง) และจากน้ำฝน โดยเกษตรกรใช้เมล็ดพันธุ์ซื้อมาจากบริษัทเอกชน การใส่ปุ๋ยเกษตรกรใส่ปุ๋ยเคมีเพื่อเร่งการเจริญเติบโตสูตร 16-20-0 และปุ๋ยเคมีสูตร 46-0-0 เพื่อเพิ่มคุณภาพผลผลิต ได้ผลผลิตรวม 301-400 กิโลกรัมต่อไร่ ด้านการป้องกันกำจัดศัตรูพืชเกษตรกรไม่ประสบปัญหาด้านโรคพืชและแมลงศัตรูพืชที่มีผลกระทบต่อการทำให้ผลผลิตลดลง ด้านวัชพืชมีการใช้ยากำจัดวัชพืชร่มมือโกซนฉีดพ่นแปลงหลังปลูกเป็นการคลุมเมล็ดวัชพืชไม่ให้งอก เกษตรกรจำหน่ายผลผลิตโดยผ่านพ่อค้าคนกลางและพ่อค้าคนกลางเป็นตัวกำหนดราคาซื้อขาย เกษตรกรขายได้ราคา 21-25 บาทต่อกิโลกรัม ซึ่งผลผลิตมีมากที่สุดคือเดือนมกราคมถึงกุมภาพันธ์

---

^{1/}สถาบันวิจัยพืชสวน กรมวิชาการเกษตร กรุงเทพฯ 10900

^{2/}กองแผนงานและวิชาการ กรมวิชาการเกษตร กรุงเทพฯ 10900

6. คำนำ

ในปี พ.ศ. 2558 ประเทศไทยจะต้องทำสัญญาเปิดตัวเข้าอยู่ในระบบประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC) โดยจะต้องมีการ 1. เปิดเสรีการค้าสินค้า 2. เปิดเสรีการค้าบริการ 3. เปิดเสรีการลงทุน 4. เปิดเสรีแรงงานฝีมือ ซึ่งประเทศไทยจะต้องเตรียมตัวให้ทั้ง 4 ข้อ มีมาตรฐานและคุณภาพ เพื่อป้องกันการคุกคามทางเศรษฐกิจโดยเฉพาะการคุกคามทางการเกษตร ที่ประเทศไทยยึดเป็นอาชีพหลักของเกษตรกรเกือบทั้งประเทศไทย

การเตรียมความพร้อมด้านสินค้าเกษตรจะต้องศึกษาข้อมูลเพื่อสรุปวิเคราะห์ 2 ด้าน คือ 1. ด้านแรงจูงใจให้ผลิต (Attractiveness) 2. ด้านความสามารถในการแข่งขัน (Competitiveness) การวิเคราะห์ด้านแรงจูงใจให้ผลิต จะศึกษาหาข้อมูล มูลค่าการนำเข้า-การส่งออก ทั้งของประเทศไทย และของประเทศอาเซียน ส่วนการวิเคราะห์ด้านความสามารถในการแข่งขัน จะศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้อง 13/16 ด้าน คือ 1. ผลิตภาพหรือคุณภาพ 2. ต้นทุนการผลิต 3. ภูมิอากาศ-ภูมิประเทศ 4. การวิจัยและพัฒนา 5. ความก้าวหน้าด้านเทคโนโลยี 6. การยอมรับของตลาด 7. ส่วนแบ่งการตลาด 8. นโยบายภาครัฐ 9. มาตรฐาน 10. โครงสร้างการผลิต 11. โลจิสติกส์ 12. การชลประทาน และ 13. ทรัพยากรมนุษย์หรือแรงงาน /14. การเข้าถึงแหล่งข้อมูลของเกษตรกร 15. การสนับสนุนการปลูก-ผลิต 16. การสร้างมูลค่าเพิ่ม

พืชผักเศรษฐกิจที่สำคัญของเกษตรกรในภาคเหนือ เช่น หอมหัวใหญ่ หอมแดง กระเทียม ข้าวโพด ฝักอ่อน และ พริก แหล่งปลูกที่สำคัญอยู่ที่จังหวัดเชียงใหม่ ลำพูน ลำปาง พะเยา แม่ฮ่องสอน แพร่ น่าน จาก ข้อมูล สถานการณ์การผลิตข้าว พืชไร่ พืชผักและไม้ผลไม้ยืนต้น จังหวัดลำปาง พบว่า จังหวัดลำปาง มีพื้นที่ ปลูกข้าวโพดฝักอ่อน 610 ไร่ผลผลิตเฉลี่ย 881 กิโลกรัมต่อไร่ ผลผลิตรวม 537 ตัน มีมูลค่าผลผลิต 12 ล้านบาท (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2558) แต่ปัญหาการผลิตข้าวโพดฝักอ่อนที่สำคัญมีหลายด้านและเป็น ลูกโซ่จะต้องแก้ไขหลายด้านพร้อมกัน เช่น ต้นทุนการผลิตสูง เนื่องจากเกษตรกรใช้ปัจจัยการผลิตยังไม่ถูกต้อง และมีประสิทธิภาพต่ำ ส่งผลกระทบทั้งคุณภาพผลผลิตและต้นทุนการผลิต อย่างไรก็ตามข้าวโพดฝักอ่อนยัง เป็น พืช ที่ เกษตรกรไทย ปลูก และมี

ประสบการณ์การปลูกมานาน ดังนั้น การศึกษาศักยภาพการแข่งขันข้าวโพด ผักอ่อน โดยครอบคลุมในทุกขั้นตอนตั้งแต่ระดับความน่าสนใจหรือแรงจูงใจผลิตและบริโภคพืชผักสินค้า และ ความสามารถในการแข่งขันทุก ๆ ด้าน จะทำให้วิเคราะห์ผลกระทบในเรื่องต่างๆ และวิจัยและพัฒนาอย่างไรเพื่อแก้ไข จึงเป็นแนวทางที่สามารถเตรียมความพร้อมของข้าวโพดผักอ่อนเพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

7. วิธีดำเนินการ

- สิ่งที่ใช้ในการทดลอง

1. แปลงเกษตรกรแหล่งปลูก
2. ผู้ประกอบการรับซื้อผลผลิต
3. ข้อมูล แผนที่ในจังหวัดที่ต้องสำรวจและเครื่องมือตรวจวัดพิกัดเพื่อหาตำแหน่งอ้างอิงข้อมูล
จุดของจังหวัด
4. โปรแกรมสำเร็จรูปวิเคราะห์ทางสถิติ

- แบบและวิธีการทดลอง

1. แบบสำรวจ
2. วิเคราะห์ความสัมพันธ์และค่าทางสถิติ

- วิธีดำเนินการวิจัย และสถานที่ทำการทดลอง/เก็บข้อมูล

1.1 รวบรวมข้อมูล 2 ประเภท ได้แก่ข้อมูลปฐมภูมิ (primary data) และข้อมูลทุติยภูมิ (secondary data)

1.2 การวิเคราะห์ข้อมูล

1.2.1 วิเคราะห์เชิงพรรณนา (descriptive analysis)

โดยจัดทำตารางข้อมูล/กราฟ เพื่อบรรยายให้ทราบถึงประเด็นต่างๆที่ศึกษา

1.2.2 วิเคราะห์เชิงปริมาณ (quantitative analysis)

โดยใช้ความรู้ทางสถิติและเศรษฐศาสตร์วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อบรรยาย สนับสนุน การวิเคราะห์เชิง
พรรณนา

ขั้นตอนและวิธีในการวิจัย

2.1 ดำเนินการตามขั้นตอนต่อไปนี้

2.1.1 รวบรวมข้อมูลพื้นฐานทั้งด้านกายภาพ (แผนที่ ลักษณะทางภูมิศาสตร์และอาณาเขตของพื้นที่แหล่งน้ำ ระบบชลประทาน ข้อมูลอุตุนิยมวิทยา แปลงปลูก ฯ) ชีวภาพ (พืช พันธุ์ พื้นที่ปลูกใช้สอย ความหนาแน่น ผลผลิต การกระจายผลผลิต ระบบการเกษตร โรคและแมลงศัตรู การใช้แรงงาน ฤดูกาลผลิต จำนวนรอบการปลูก ความสัมพันธ์ของผักเศรษฐกิจกับพืชอื่นๆ) เศรษฐกิจ (ต้นทุน รายได้ ระบบการตลาด อาชีพนอกเกษตร ค่าใช้จ่ายอื่นๆ ปัจจัย สภาวะการผลิตในแต่ละแหล่งฯ) และสังคม (ประชากร การศึกษา สาธารณสุข การรวมกลุ่ม การจัดตั้งสหกรณ์ ประเภทของพื้นที่) ใช้เป็นข้อมูลทุติยภูมิ

2.1.2 จัดทำแบบสอบถามและดำเนินการทดสอบแบบสอบถามในเรื่องต่างๆ เช่น ครอบครัว และแรงงาน พืชหลักและพืชรองที่ใช้ประกอบอาชีพ รายได้หลัก รายได้รอง ปัจจัยการผลิต งบประมาณที่ใช้ผลิต และ/หรือใช้ดำรงชีพ แหล่งจำหน่ายผลผลิตและผลตอบแทน หลักการที่ใช้ในการผลิต แบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ

2.1.2.1 ข้อมูลเกษตรกร

1. ข้อมูลพื้นฐานทั่วไป
2. ข้อมูลสภาพของสวน/แปลงผลิต
3. ข้อมูลการผลิต
4. ข้อมูลการตลาด
5. ข้อมูลต้นทุนการผลิต

2.1.2.2 ข้อมูลผู้ประกอบการหรือแปรรูปพืชผักเศรษฐกิจ

1. ข้อมูลทั่วไป
2. ข้อมูลการผลิต/จัดหา
3. ข้อมูลการสร้างคุณค่าให้ผลผลิต
4. ข้อมูลการเคลื่อนย้ายผลผลิต
5. ข้อมูลการดูแลรักษาระหว่างพักผลผลิต
6. ข้อมูลการเจรจาให้ลูกค้าสนใจผลผลิต/แปรรูป
7. ข้อมูลการส่งผลผลิต/ผลิตภัณฑ์ให้ผู้บริโภค
8. ข้อมูลการสำรวจความชอบของผู้บริโภคต่อผลผลิต
9. ข้อมูลการปรับปรุง/ปรับแก้ให้ผู้บริโภคมีความต้องการเพิ่มขึ้น
10. ข้อมูลต้นทุนการผลิต
11. ข้อมูลปัญหาการผลิตพืชผักเศรษฐกิจ/ผลิตภัณฑ์

2.1.3 ปรับปรุงแบบสอบถาม เช่น คำถามที่เกษตรกรไม่ยอมตอบหรือไม่ไว้วางใจผู้ถามหรือใช้เวลาเกินไป

2.1.4 กำหนดสุ่มตัวอย่างโดยวิธีสุ่มแบบง่าย (simple random sampling) ไม่เจาะจงแปลงปลูกพืชผักเศรษฐกิจ เกษตรกรในจังหวัดพบแปลงใดก็สำรวจแปลงนั้นๆ ซึ่งอาจติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของสำนักงาน เกษตรอำเภอ/จังหวัด สังกัดกรมส่งเสริมการเกษตร เพื่อทราบแหล่งปลูกปัจจุบัน ขนาดของจำนวนเกษตรกร อย่างคร่าวๆ โดยมีได้มีการนัดหมายใดๆ

2.1.5 ออกสำรวจสัมภาษณ์และเก็บข้อมูล โดยนักวิชาการเกษตรหัวหน้าหรือผู้ร่วมการทดลองพร้อม นักวิชาการเกษตร ซึ่งมอบหมายให้รับผิดชอบร่วมดำเนินการหรือดำเนินการแทน

2.1.6 รวบรวมข้อมูลวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนาและเชิงปริมาณและรายงานผลการศึกษาเพื่อนำไปสรุปวิเคราะห์ TCM (Thailand Competitiveness Metrix)

2.2 การบันทึกข้อมูล ดำเนินการรวบรวมข้อมูล 2 ส่วน คือ

2.2.1 ข้อมูลปฐมภูมิ

สำหรับเกษตรกร : รวบรวมข้อมูลการผลิต ได้แก่ พื้นที่ปลูก ปริมาณผลผลิตต่อฤดูกาล การจัดการแหล่งพันธุ์/จำนวนพันธุ์ การจำหน่ายผลผลิต ราคาผลผลิตที่เกษตรกรขายได้ระดับไร่นาหรือสวน การแปรรูปสินค้าสำหรับผู้ประกอบการ : รวบรวมข้อมูลจากการรับซื้อสินค้า คุณภาพสินค้าเกษตรที่รับซื้อ ราคาและกระบวนการแปรรูปสินค้าเกษตรเพื่อการจำหน่ายให้ผู้บริโภคในประเทศหรือเพื่อการส่งออก

2.2.2 ข้อมูลทุติยภูมิ คือข้อมูลพื้นที่ปลูก ผลผลิต ราคาผลผลิต พันธุ์ผัก ผู้ประกอบการ จำนวนแหล่งที่รับซื้อผลผลิต ปริมาณและมูลค่าการนำเข้า-การส่งออกตลาดต่างประเทศ

2.3 การกำหนดพื้นที่และประชากรตัวอย่าง

สุ่มเก็บข้อมูลในแหล่งปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์

- หลักเกณฑ์การคัดเลือกพืชที่จะศึกษาสำรวจ

โดยใช้ข้อมูลพื้นที่ปลูกปี 2554-2555 ในจังหวัดของจังหวัดที่มีเกษตรกรปลูกจนได้ผลผลิตมาแล้ว ซึ่งพิจารณาเก็บข้อมูลจากจังหวัดที่มีพื้นที่ปลูกมากที่สุดเป็นเกณฑ์หลักและอยู่ใกล้หน่วยงานที่รับผิดชอบเป็น เกณฑ์รองลงมาตามลำดับ

- เวลาและสถานที่   ระยะเวลา เริ่มต้น 2557 สิ้นสุด 2558

ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรลำปาง ต.เวียงตาล อ.ห้างฉัตร จ.ลำปาง

8. ผลการทดลอง

ผลการทดลองและวิจารณ์

ข้าวโพดฝักอ่อนเป็นพืชในวงศ์ Zingiberaceae มีชื่อวิทยาศาสตร์ คือ *Zea mays* Linn. ลักษณะ ข้าวโพดเป็นพืชพวงหญ้า มีลำต้นแข็งแรง และตั้งตรงคล้ายต้นอ้อย ความสูงของลำต้นแตกต่างกัน

กันไปตามสาย พันธุ์ อาจมีความสูงตั้งแต่ 30 เซนติเมตร ไปจนถึง 6 เมตร ลำต้นเป็นปล้องๆ อาจมีตั้งแต่ 8-20 ปล้อง ใบยาว เรียวเกาะติดกับต้น ฝักข้าวโพดจะเกิดตรงข้ออยู่ตรงส่วนกลางของลำต้น โดยมีเปลือกเป็นกลีบบางๆ สีเขียว มีหลายชั้นห่อหุ้มอยู่เปลือกชั้นนอกมีสีเขียวแก่กว่าชั้นใน ปลายฝักมีเส้นเล็กๆ สีเขียวอ่อนใสบางเหมือนเส้นผม เรียกว่าไหมข้าวโพด หรือ ฝอยข้าวโพด ข้าวโพดต้นหนึ่งอาจมีหลายฝักก็ได้ และเมล็ดข้าวโพดที่เรารับประทาน มีหลายสี เช่น สีนวล สีเหลือง สีม่วง ขึ้นอยู่กับสายพันธุ์ โดยจะเกาะติดอยู่ตรงส่วนที่เป็นแกนกลางเรียกว่าซังข้าวโพด

ทำการศึกษาวิจัยรวบรวมข้อมูล โดยข้อมูลในการศึกษาได้มาจากข้อมูล 2 แหล่ง ดังนี้

1. ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) เป็นข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ เกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดฝักอ่อน ในจังหวัดลำปาง การเลือกเกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดฝักอ่อนแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 53 ครัวเรือนคิดเป็นร้อยละ 100 โดยสำรวจเกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดฝักอ่อนที่ ตำบลบ้านขอ อ. เมืองปาน 53 ราย ซึ่ง แยกตามข้อมูลพื้นฐาน ข้อมูลด้านอุปทาน ข้อมูลด้านอุปสงค์ และข้อมูลด้านการตลาด ดังนี้

1) **ข้อมูลพื้นฐาน** มีเพศชายคิดเป็นร้อยละ 60.4 และเพศหญิงคิดเป็นร้อยละ 39.6 อยู่ในช่วงอายุ 26-36 ปี คิดเป็นร้อยละ 7.5 ช่วงอายุ 34-47 ปี คิดเป็นร้อยละ 18.9 ช่วงอายุ 48-58 ปี คิดเป็นร้อยละ 62.3 และช่วงอายุ 59-69 ปี คิดเป็นร้อยละ 11.3 ระดับการศึกษาของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดฝักอ่อน มีระดับ การศึกษาอยู่ในชั้นประถมศึกษาคิดเป็นร้อยละ 79.2 ชั้นมัธยมต้นคิดเป็นร้อยละ 15.1 ชั้นมัธยมปลายคิดเป็น ร้อยละ 1.9 ปริญญาตรีคิดเป็นร้อยละ 1.9 และไม่ได้รับการศึกษา 1.9 สถานะภาพเป็น เจ้าของสวนคิดเป็นร้อยละ 98.1 ผู้เช่าสวนคิดเป็นร้อยละ 1.9 จำนวนสมาชิกในครอบครัว มีจำนวนสมาชิก 1-2 คนคิดเป็นร้อยละ 15.1 จำนวนสมาชิก 3-4 คิดเป็นร้อยละ 54.7 จำนวนสมาชิก 5-6 คิดเป็นร้อยละ 26.4 จำนวนสมาชิก 7-8 คิดเป็น ร้อยละ 1.9 และจำนวนสมาชิก 9-10 คิดเป็นร้อยละ 1.9 ส่วนใหญ่เป็นแรงงานเกษตรกรที่ผลิตข้าวโพดฝักอ่อน จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 84.9 ซึ่งส่วนใหญ่มีประสบการณ์ในการปลูก 11-15 ปี คิดเป็นร้อยละ 35.8 การ เข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่ม ธ.ก.ส คิดเป็นร้อยละ 79.2 และไม่เป็นสมาชิกกลุ่ม ธ.ก.ส คิดเป็นร้อยละ 20.8 และไม่ มีเกษตรกรรายใดเลยที่เข้าร่วมโครงการเกษตรดีที่เหมาะสม (GAP:พีช) (ตารางที่ 1)

ตารางที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดฝักอ่อน อ.บ้านขอ จ. ลำปาง ปี 2557

เพศ	เปอร์เซ็นต์
ชาย	60.4

หญิง	39.5
อายุ	
26-36	7.5
37-47	18.9
48-58	62.3
59-69	11.3
การศึกษา	
ประถมศึกษา	79.2
มัธยมศึกษาตอนต้น	15.1
มัธยมศึกษาตอนปลาย	1.9
ปริญญาตรี	1.9
ไม่ได้รับการศึกษา	1.9
จำนวนสมาชิกในครอบครัว	
1-2 คน	15.1
3-4 คน	54.7
5-6 คน	26.4
7-8 คน	1.9
9-10 คน	1.9
จำนวนแรงงานเกษตรผลิตผัก	
1 คน	5.7
2 คน	84.9
3 คน	5.7
4 คน	3.8

ประสบการณ์ในอาชีพปลูกผัก	
1-3 ปี	5.7
4-5 ปี	3.8
6-10 ปี	3.8
11-15 ปี	35.8
16-20 ปี	18.9
20 ปีขึ้นไป	32.1
เป็นสมาชิกกลุ่มเกษตรกร	
เป็น	79.2
ไม่เป็น	20.8
เป็นสมาชิก GAP	
ไม่เป็น	100

2) **ข้อมูลด้านอุปทาน** จำนวนพืชที่ปลูกในพื้นที่มีข้าวโพดฝักอ่อนอย่างเดียวไม่มีการปลูกพืชอื่นแซม ลักษณะดินที่ปลูกเป็นดินร่วนปนทรายคิดเป็นร้อยละ 71.7 ดินทรายคิดเป็นร้อยละ 1.9 ดินเหนียวคิดเป็นร้อยละ 5.7 และเกษตรกรบางรายมีการปลูกทั้ง 2 พื้นที่ คือ ปลูกข้าวโพดในหน้าฝนลักษณะดินเป็นดินร่วนและในหน้าแล้งลักษณะดินเป็นดินเหนียว คิดเป็นร้อยละ 20.8 ลักษณะพื้นที่เพาะปลูกเกษตรกรจะปลูกข้าวโพดฝักอ่อนบนที่ราบ คิดเป็นร้อยละ 92.5 และที่ราบเชิงเขา คิดเป็นร้อยละ 7.5 แหล่งน้ำที่ใช้จะเป็นน้ำตามธรรมชาติ (คลอง) คิดเป็นร้อยละ 92.4 น้ำฝนคิดเป็นร้อยละ 7.6 สภาพแวดล้อมโดยรอบแปลงติดชุมชน คิดเป็นร้อยละ 1.9 ติดสวนรายอื่นคิดเป็นร้อยละ 71.7 ติดถนนหลักคิดเป็นร้อยละ 26.4 เกษตรกรได้ผลผลิตรวมต่อไร่ ปริมาณ 101-200 กก./ไร่ คิดเป็นร้อยละ 1.9 ปริมาณ 201-300 คิดเป็นร้อยละ 9.4 ปริมาณ 301-400กก./ไร่ คิดเป็นร้อยละ 64.2 ปริมาณ 401 กก./ไร่ ขึ้นไปคิดเป็นร้อยละ 24.5 พื้นที่ในการผลิตข้าวโพดฝักอ่อนของเกษตรกรมีจำนวน 1 ไร่คิดเป็นร้อยละ 7.5 จำนวน 2 ไร่คิดเป็นร้อยละ 34.0 จำนวน 3 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 17.0 จำนวน 4 ไร่คิดเป็นร้อยละ 13.2 จำนวน 5 ไร่คิดเป็นร้อยละ 7.5 และจำนวน 6 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 20.8 เกษตรกรจำหน่ายราคากิโลกรัมละ 21-23 บาท ราคา การใส่ปุ๋ยเกษตรกรซื้อปุ๋ยเคมีเพื่อเร่งการเจริญเติบโตสูตร 16-20-0 ในราคา 1-15 บาทคิดเป็นร้อยละ 11.3 ราคา 16-20 บาทคิดเป็นร้อยละ 84.9 ราคา 21-25 บาทคิดเป็นร้อยละ 3.8 และราคาปุ๋ยเคมีเพื่อเพิ่มคุณภาพสูตร 46-0-0 ในราคา 1-15 บาทคิด

เป็นร้อยละ 7.5 ราคา 16-20 บาทคิดเป็นร้อยละ 88.7 และ ราคา 21-25 บาทคิดเป็นร้อยละ 3.8 (ตารางที่ 2)

ตารางที่ 2 ข้อมูลด้านอุปทานของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดฝักอ่อน ตำบลบ้านขอ อ. เมืองปาน จ. ลำปางปี 2557

ชนิดดินที่ปลูก	เปอร์เซ็นต์
ดินร่วนปนทราย	71.7
ทราย	1.9
ดินเหนียว	5.7
อื่นๆ (ดินร่วน,ดินเหนียว)	20.8
ลักษณะพื้นที่ปลูก	
ที่ราบ(ความชัน 0.2%)	92.5
ที่ราบเชิงเขา	7.5
แหล่งน้ำที่ใช้ในการผลิต	
แหล่งน้ำธรรมชาติ	92.4
น้ำฝน	7.6
สภาพแวดล้อมโดยรอบสวน	
ติดชุมชน	1.9
ติดสวนรายอื่น	71.7
ติดถนนหลัก	26.4
ผลผลิตต่อไร่	
101-200 กก./ไร่	1.9
201-300 กก./ไร่	9.4
301-400 กก./ไร่	94.2

401 กก. ขึ้นไป	24.5
จำนวนพื้นที่ผลิต	
1 ไร่	7.5
2 ไร่	34
3 ไร่	17
4 ไร่	13.2
5 ไร่	7.5
6 ไร่ ขึ้นไป	20.8
ราคาปุ๋ย (16-20-0)	
1-15 บาท	11.3
16-20 บาท	84.9
21-25 บาท	3.8
ราคาปุ๋ย (46-0-0)	
1-15 บาท	7.5
16-20 บาท	88.7
21-25 บาท	3.8

3) **ข้อมูลด้านอุปสงค์** ด้านการปลูกข้าวโพดฝักอ่อนเกษตรกรใช้เมล็ดในการหยอดลงหลุมๆ ละ 2-3 เมล็ด แหล่งที่มาจากบริษัทเอกชน ฤดูปลูกในพื้นที่นาระหว่างเดือนตุลาคม-กุมภาพันธ์ และพื้นที่ไร่ระหว่างเดือนมิถุนายน-กรกฎาคม ในการปลูกข้าวโพดฝักอ่อนให้ผลผลิตหลังการเริ่มปลูก 58-60 วัน โดยเกษตรกรได้รับเทคโนโลยีที่ใช้ในการผลิตพืชจากเพื่อนเกษตรกรคิดเป็นร้อยละ 79.2 จากบริษัทเอกชนคิดเป็นร้อยละ 20.8 การใส่ปุ๋ยมี 3 รอบต่อฤดูกาลผลิต คือ หลังจากทำการไถตะและไถพรวนแล้ว ทำการรองก้นหลุม 1 ครั้งด้วยปุ๋ยสูตร 16-20-0 หลังจากปลูก 20 วันโรยปุ๋ยสูตร 46-0-0 รอบๆ ต้นและกลบดิน 1 ครั้งหลังจากปลูกได้ 45 วัน โรยปุ๋ยสูตร 46-0-0 รอบๆ ต้นและกลบดินอีก 1 ครั้ง การจำหน่ายผลผลิตจะจำหน่ายทุกวันหลังการเก็บเกี่ยวและใช้เวลาในการจำหน่าย 15 วัน และเก็บเกี่ยวผลผลิตได้ปริมาณ 1-30 กก.คิดเป็นร้อยละ 9.4 ต่อ

ครั้ง ปริมาณ 31-50 คิดเป็นร้อยละ 67.9 ปริมาณ 51-80 กก. คิดเป็นร้อยละ 20.8 และปริมาณ 81-100 กก. คิดเป็นร้อยละ 1.9 ส่วนการส่งขายให้พ่อค้าคนกลางซึ่งในการปลูกข้าวโพดฝักอ่อนมีช่วงระยะเวลาในการเก็บเกี่ยวทั้งหมด 3 สัปดาห์ โดยทยอยเก็บทุกวัน วิธีการเก็บเกี่ยวโดยใช้มือหักฝักอ่อนให้ถึงบริเวณก้านฝักที่ติดลำต้นจากฝักด้านบนลงล่าง ระยะที่เหมาะสมในการเก็บฝักอ่อนเมื่อปลายฝักมีไหมยาว 5 เซนติเมตร ด้านการจัดการหลังเก็บเกี่ยวเกษตรกรไม่มีการล้างทำความสะอาดผลผลิต จะเก็บจากแปลงแล้วรีบนำเข้าที่รมเพื่อไม่ให้ถูกแสงแดด ใช้มีดกรีดเปลือกแล้วแกะเปลือกออก นำไปบรรจุภาชนะถุงปุ๋ยเพื่อไม่ให้โดนลมและไม่มีการคัดคุณภาพ หลังจากนั้นนำไปจำหน่ายพ่อค้าคนกลางโดยพ่อค้าจะมารับ ณ จุดรับซื้อในท้องถิ่นนั้นๆ ด้านการป้องกันกำจัดศัตรูพืชเกษตรกรไม่ประสบปัญหาด้านโรคพืช และแมลงศัตรูพืชที่มีผลกระทบต่อการทำให้ผลผลิตลดลง ด้านวัชพืชมักมีการใช้ยากำจัดวัชพืชร่มมือกโซนนิดีฟนแปลงหลังปลูกเป็นการคลุมเมล็ดวัชพืชไม่ให้งอก (ตารางที่ 3)

ตารางที่ 3 ข้อมูลด้านอุปสงค์ของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดฝักอ่อน ตำบลบ้านขอ อ. เมืองปาน จ. ลำปางปี 2557

ได้รับเทคโนโลยีการผลิต	เปอร์เซ็นต์
เพื่อนเกษตรกร	79.2
เอกชน	20.8
ปริมาณผลผลิตแต่ละครั้ง	
1-30 กก.	9.4
31-50 กก.	67.9
51-80 กก.	20.8
81-100 กก.	1.9

4) ข้อมูลด้านการตลาด ผลผลิตที่เกษตรกรขายให้กับพ่อค้าคนกลางได้ราคา 16-20 บาท คิดเป็นร้อยละ 28.3 และราคา 21-25 คิดเป็นร้อยละ 71.17 การขายจะส่งให้กับพ่อค้าคนกลางมารับเอง ณ จุดรับซื้อในพื้นที่ ส่วนตลาดนอกพื้นที่ไม่มี ในช่วงที่ผลผลิตมากที่สุดคือ เดือนมกราคม-กุมภาพันธ์ และช่วงที่ตลาดต้องการมากที่สุดคือ เดือนมกราคม-ธันวาคม(ตลอดทั้งปี) เกษตรกรพบปัญหาด้านการตลาดคือราคาไม่แน่นอนโดยพ่อค้าคนกลางเป็นคนกำหนดราคาและเกษตรกรขายผ่านพ่อค้าคนกลาง (ตารางที่ 4)

ตารางที่ 4 ข้อมูลด้านการตลาดของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดฝักอ่อน ตำบลบ้านขอ อ. เมืองปาน จ. ลำปางปี 2557

ราคาที่เกษตรกรขายได้	เปอร์เซ็นต์
16-20 บาท	28.3
21-25 บาท	71.7

2. ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) เป็นข้อมูลที่ได้มาจากข้อมูลสถานการณ์การผลิต ข้าว พืชไร่ พืชผัก และผลไม้ยืนต้น ปีการเพาะปลูก 2557/2558 จังหวัดลำปางจากหน่วยงานกรมส่งเสริมการเกษตรและสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร

9. สรุปผลการทดลอง

ทำการศึกษาวิจัยรวบรวมข้อมูล โดยข้อมูลในการศึกษาได้มาจากข้อมูล 2 แหล่ง ดังนี้

1. ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) เป็นข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ เกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดฝักอ่อนในจังหวัดลำปาง การเลือกเกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดฝักอ่อน จำนวน 53 ครัวเรือน โดยสำรวจเกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดฝักอ่อนที่ ตำบลบ้านขอ อ. เมืองปาน 53 ราย ซึ่งแยกตามข้อมูลพื้นฐาน ข้อมูลด้านอุปทาน ข้อมูลด้านอุปสงค์ และข้อมูลด้านการตลาดดังนี้

- 1) **ข้อมูลพื้นฐาน** เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเพศชายอยู่ในช่วงอายุ ช่วงอายุ 48-58 ปี ระดับการศึกษาของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดฝักอ่อนมีระดับการศึกษาส่วนใหญ่อยู่ในชั้นประถมศึกษา สถานะภาพเป็นเจ้าของสวน มีจำนวนสมาชิกในครอบครัว มีจำนวนสมาชิก 3-4 คน ส่วนใหญ่เป็นแรงงานเกษตรกรที่ปลูกข้าวโพดฝักอ่อน จำนวน 2 คน และมีประสบการณ์ในการปลูกระหว่าง 11-15 ปี มีทั้งการเข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่ม ธ.ก.ส คิดเป็นร้อยละ 79.2 และไม่เป็นสมาชิกกลุ่ม ธ.ก.ส คิดเป็นร้อยละ 20.8 และไม่มีเกษตรกรรายใดเลยที่เข้าร่วมโครงการเกษตรที่ที่เหมาะสม (GAP:พืช)
- 2) **ข้อมูลด้านอุปทาน** จำนวนพืชที่ปลูกในพื้นที่มีข้าวโพดฝักอ่อนอย่างเดียวไม่มีการปลูกพืชอื่นแซม ลักษณะดินที่ปลูกเป็นดินร่วนปนทราย เกษตรกรบางรายมีการปลูกทั้ง 2 พื้นที่ คือ ปลูกข้าวโพดในหน้าฝนลักษณะดินเป็นดินร่วนและในหน้าแล้งลักษณะดินเป็นดินเหนียว ลักษณะพื้นที่เพาะปลูกเกษตรกรจะปลูกข้าวโพดฝักอ่อนบนที่ราบมากกว่าที่ราบเชิงเขา แหล่งน้ำที่ใช้จะเป็นน้ำตามธรรมชาติ (คลอง) และจากน้ำฝน สภาพแวดล้อมโดยรอบแปลงส่วนใหญ่อยู่ติดกับสวนรายอื่น เกษตรกรได้ผลผลิตรวมต่อไร่ ปริมาณ 301-400กก./ไร่ พื้นที่ในการผลิตข้าวโพดฝักอ่อนของเกษตรกรส่วนใหญ่มีจำนวน 2 ไร่ เกษตรกรจำหน่ายราคากิโลกรัมละ 21-23 บาท การใส่ปุ๋ย

เกษตรกรซื้อปุ๋ยเคมีเพื่อเร่งการเจริญเติบโตสูตร 16-20-0 และปุ๋ยเคมีเพื่อเพิ่มคุณภาพสูตร 46-0-0 ในราคา 16-20 บาท

- 3) **ข้อมูลด้านอุปสงค์** ด้านการปลูกข้าวโพดฝักอ่อนเกษตรกรใช้เมล็ดในการหยอดลงหลุมๆ ละ 2-3 เมล็ด แหล่งที่มาจากบริษัทเอกชน ฤดูปลูกในพื้นที่นาระหว่างเดือนตุลาคม-กุมภาพันธ์ และพื้นที่ไร่ระหว่างเดือนมิถุนายน-กรกฎาคม ในการปลูกข้าวโพดฝักอ่อนให้ผลผลิตหลังการเริ่มปลูก 58-60 วัน โดยเกษตรกรได้รับความรู้และเทคโนโลยีที่ใช้ในการผลิตพืชจากเพื่อนเกษตรกร การใส่ปุ๋ยมี 3 รอบต่อฤดูกาลผลิต คือ หลังจากทำการไถและไถพรวนแล้ว ทำการรองกันหลุม 1 ครั้งด้วยปุ๋ยสูตร 16-20-0 หลังจากปลูก 20 วันโรยปุ๋ยสูตร 46-0-0 รอบๆ ต้นและกลบดิน 1 ครั้งหลังจากปลูกได้ 45 วัน โรยปุ๋ยสูตร 46-0-0 รอบๆ ต้นและกลบดินอีก 1 ครั้ง การจำหน่ายผลผลิตจะจำหน่ายทุกวันหลังการเก็บเกี่ยวและใช้เวลาในการจำหน่าย 15 วัน และเก็บเกี่ยวผลผลิตได้ปริมาณ 31-50 กิโลกรัมต่อครั้ง ใช้เวลาในการเก็บเกี่ยวทั้งหมด 3 สัปดาห์ ได้ผลผลิตปริมาณ 301-400 กิโลกรัมต่อไร่ โดยทยอยเก็บทุกวัน วิธีการเก็บเกี่ยวโดยใช้มือหักฝักอ่อนให้ถึงบริเวณก้านฝักที่ติดลำต้นจากฝักด้านบนลงล่าง ระยะที่เหมาะสมในการเก็บฝักอ่อนเมื่อปลายฝักมีหมวยาว 5 เซนติเมตร ด้านการจัดการหลังเก็บเกี่ยวเกษตรกรไม่มีการล้างทำความสะอาดผลผลิต จะเก็บจากแปลงแล้วรีบนำเข้าที่รมเพื่อไม่ให้ถูกแสงแดด ใช้มีดกรีดเปลือกแล้วแกะเปลือกออก นำไปบรรจุภาชนะถุงปุ๋ยเพื่อไม่ให้โดนลมและไม่มีการคัดคุณภาพ หลังจากนั้นนำไปจำหน่ายพ่อค้าคนกลางโดยพ่อค้าจะมารับ ณ จุดรับซื้อในท้องถิ่นนั้นๆ ด้านการป้องกันกำจัดศัตรูพืชเกษตรกรไม่ประสบปัญหาด้านโรคพืช และแมลงศัตรูพืชที่มีผลกระทบต่อทำให้ผลผลิตลดลง ด้านวัชพืชมีการใช้ยากำจัดวัชพืชกรรมมีอ็อกโซนิดีฟอนแปลงหลังปลูกเป็นการคลุมเมล็ดวัชพืชไม่ให้งอก
- 4) **ข้อมูลด้านการตลาด** ผลผลิตที่เกษตรกรขายให้กับพ่อค้าคนกลางได้ราคา 21-25 บาทต่อกิโลกรัม การขายจะส่งให้กับพ่อค้าคนกลางมารับ ณ จุดรับซื้อในพื้นที่ ส่วนตลาดนอกพื้นที่ไม่มี ในช่วงที่ผลผลิตมากที่สุดคือ เดือนมกราคม-กุมภาพันธ์ และช่วงที่ตลาดต้องการมากที่สุดคือ เดือนมกราคม-ธันวาคม(ตลอดทั้งปี) เกษตรกรพบปัญหาด้านการตลาดคือราคาไม่แน่นอนโดยพ่อค้าคนกลางเป็นคนกำหนดราคาและเกษตรกรขายผ่านพ่อค้าคนกลาง

2. **ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data)** แบบอนุกรมเวลา (Times Series) ข้อมูลสถานการณ์การผลิตข้าวโพดไร่ พืชผัก และผลไม้ยืนต้น ปีการเพาะปลูก 2557/2558 จังหวัดลำปางจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง กรมส่งเสริมการเกษตรและสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร

10. การนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. เพื่อเป็นข้อมูลแนวทางการผลิต การประกอบการตัดสินใจของเกษตรกร รวมทั้งการตลาดของข้าวโพดฝักอ่อน เพื่อรองรับผลกระทบจากการเปิดตลาดภายใต้เขตการค้าอาเซียน

2. มีข้อมูลเกี่ยวกับปัญหา และผลกระทบของการผลิต และการแปรรูปพืชผักเศรษฐกิจของเกษตรกร

3. ใช้เป็นข้อมูลในการวิเคราะห์ TCM ซึ่งสามารถนำไปใช้ในการวางแผนงานวิจัย งานพัฒนา และงาน ทดสอบ ได้ตรงตามความต้องการที่แท้จริง

4. ใช้เป็นข้อมูลหน่วยงานที่นำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ ได้แก่

- กรมวิชาการเกษตร
- เกษตรกร/องค์กรเกษตรกร
- กรมส่งเสริมการเกษตร
- สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัด
- สถาบันการศึกษา
- ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร และกลุ่มผู้ประกอบการแปรรูป

11. เอกสารอ้างอิง

กรมส่งเสริมการเกษตร. 2558. ระบบฐานข้อมูลทะเบียนเกษตรกร(ระบบออนไลน์). แหล่งข้อมูล

<http://www.farmer.doae.go.th> (31 ตุลาคม 2558)